

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer ha-Tishbi

Eliyahu Baḥur

רוחב והילא

Ṭshernoḃits, 616 = 1855

ייזה תוא

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12352)

תשבי

כא

ותק

בדברי רבותינו זכרונם לברכה מנהג ותיקין וכן (א) בנינים ותיקין • ובערוך פירוש ותיק תלמיד ותיק ותמדתו בפירושו זה כי לא חדשבו דבר אבל (ברכות ד' ה') רש"י פירש ותיקים אנשים צדיקים שמחבבין המצוה וראיתי שגנו גם כן הקדוש ברוך הוא ותיק • וכן אחת מסליחות יום הכפורים מתחלת ותיק וחסיד :

וותר

בדברי רבותינו זכרונם לברכה קורין למי שמפזר מעותיו יותר מדאי ותרן ובלשון עברי נקרא שוע שנאמר (ישעיה ל"ב) ולכילי לא יאמר שוע כך פירש הרד"ק ונראה לי כי יש הפרש ביניהם כי נקרא ותרן (אינו כן בדברי רז"ל איוב ותרן במנונו לשבח הקב"ה ותרן והרבה כן) מי שמפזר מעותיו באכילה ובשתיה וכדומה לזה והיא מדה רעה • אבל שוע הוא אדם נכבד שנותן מעותיו לדברים ראויים ויותר ממה שראוי לו והיא מדה טובה והוא יותר משוכח מן הנדיב :

גשלמה אות הויו • בעזר הטוב לקויו

אות הזיין

זן

בדברי רז"ל לא זו משם • נין תנועה ומוה נקרא החיות זין לפי שהם זזים ונעים תמיד ממקום למקום שנאמר (תהלים כ') וזין עדי •

זבל

נקרא הצואה והרעי ובל תרגום (מלכים ב' ע') כדומן על פני השדה • כזבל על אפי חקלא ובלעז מירדה :

זדם

נקרא הזיע והטנוף וזהמא מלשון (איוב ל"ז) והמתו חיתו לחם : והתואר מזהם ועוד אזכרנו בשורש לכלך בלשון אשכנו אונלושט ובלעז דיוטלו :

זוג

סתם זוג הוא שנים בתרגום (מלכים ב' ה') של צמד פרדים • זוג כדגנון והוא נקוד בחולם זוג והוא לשון יון ממש בלשון איטכנו פאר וכן בלעז פארו :

זוג

בשורק הוא הפעמון בלשון חכמים מה שבחויץ נקרא זוג והפנימי נקרא ענבל בל"א שעל ובלעז קאמפנילו אבל (סמות כ"ח) פעמון זהב ורמון • תרגום זגא דדהבא (ה) גיטין דף ע כחכות דף כ"ב ובדברי

תשבי

וברבו (שמות כ"ח) פעמוני זהב זגין דרהבא :

זוז (שמואל' ט) רבע שקל כסף • תרגום זוזא חד דכספא וכבר כתבתי כי דינר זוזא אחד הוא אלא שזוז הוא של כסף והדינר של זהב • וארבע זוזים הם סלע עיין בישורו :

זוטא סדר עולם זוטא וכן איכה זוטא והוא ההפך מן רכתא פירוש קטן :

זיין (ישעיה י"ג) נשק בית היער תרגום זיין בית מקדשא וכן כל נשק מתורגם בלשנא זיין • וכן (דברים כ"ג) על אונך על זינך בלשון אשכנז וואפן ובלעז ארמא • ובפסוק (בראשית מ"ט) גר גדוה יגודנו משריית מזוינין • ויש מפרשים מזה (ירמיה ס') סוסים מיוזנים כמו מזוינין :

זיף המזיף מטבע של מלך והשם זיף והתואר זיפן פירוש כל דבר שאינו נעשה בתקונו נקרא זיף והוא כמו פסול בל"א פאלש וכן בלעז פאלשו :

זכאי (בראשית ו') איש צדיק גבר זכאי וכן (דברים כ') דם נקי דם זכאי והרבים זכאים והשם בלשון רז"ל זכות ובתרגום זכותא כמו (ישעיה ט') במשפט ובצדקה חרגום ברינא ובזכותא גם במשקל אחר זכו (בראשית ע"ו) ויחשבה לו צדקה לזכו אבל אין נוהגין לאומרו בלשון אשכנז וירדיקייט ובלעז דינייטאמו :

זכר קראו רז"ל לשמות הקדושים אזכרות וכן במדרש ע"א אזכרות מן בראשית עד (בראשית ג') ויגרש יי את האדם כנגד ע"א סנהדרין וכו' ועוד אמרו (מנסהרין דף קכ) אחאב מלך ישראל מתק את האזכרות וכתב תחתיהן שם הבעל (גיטין דף נד) ועוד אמרו ספר תורה ותפילין שכתבן מין שורפין אותם עם אזכרותיהן ובעלי המסורת קראו להן אזכרות בלשון ארמי כמו שאמרו מוסר י"ב פתחין וכל דסמיך לאדכרא דכותהון כמו מוסר יי ודומיהם :

זל (ישעיה מ"ד) הולים זהב מכים פירשו בו שהוא ענין זול ששמשו בו רז"ל באמרם (תענית דף י"ט) המעות בזול והפירות ביוקר בלש"א וואל וייל ובלעז בין מארקאדו :

זלזול ענין בזיון וקלות מלשון (איכה א') כל מבבדיה הוילוח (משלי י"ג) טוב נקלה ועבד לו תרגום טב הוא זלילא ועבדי אית ליה ושם התואר למי שהוא נבזה ומיאום מה לזל

זיין
זוטא
זיף
זכאי
זכר
זל
זלזול

מזולזל בלשון אשכנז און פלוט ובלעז דיוטלו :
 (קסלג ג') לכל זמן (ירמיה ח') ואתנה לו זמן לא נמצאו
 רק אלו השנים ואומרים שהוא כמו עת • ובאמת נראה לי
 שיש קצת הפרש ביניהם כי זמן הוא כמו מועד וכן כל
 לשון מועד מתורגם לשון זמן כמו (דברים י"ז) מועד צאתך זמן
 מפקד ודומיהו אבל התרגום של עת ערן נמצא שהם שני דברים •
 ועוד ראה אחרת שאומר הפסוק (קסלג ג') לכל זמן ועת לכל
 חפץ וכן (דניאל ז') בדניאל עד זמן ועידן ואף אין בי כח לפתור
 ההפרש שביניהם ושמעוני שהוא ענין פילסופי דק מאוד • וכן
 בלשונות הגוים יש הפרש ביניהם • זמן בלשון אשכנז צל
 ובלעז טירמינו • ועת בלשון אשכנז צייט ובלעז טיימפ :

זמן (שמות ל"ד) והיה נכון לבקר והוי זמין לצפרא (שמות י"ט)
 היו נכונים היו זמינין וכן כל לישנא קדוש שפתרונו בלשון
 דבנה מתורגם בלישנא זמון כמו (יסע ז') קדש את העם
 ואמרת התקדשו • זמן ית עמא ותימר איזמונו ודומיהם רבים •
 וכן כל לשון קריאת האדם לסעודה מתורגם בלשון זמון כמו
 (מלכים ה' ח') ואת שלמה אחיו לא קרא לא זמן (הסתר ה') אני
 קדוא לה אנא מזמין לה (סמואל ה' ט') יאכלו הקרואים יאכלון
 זמיניא בלשון אשכנז גילאדן ובלעז קונוויטאטו וכן שמשו רז"ל
 במי שקורא חברו לדין • באמרם המזמין את חברו לדין והשם
 הזמנה ועוד שמשו בזה בשלשה שאכלו נקראו מזמון וכמו
 שעשרה נקראים מנין לענין תפלה וקדשה כך שלשה נקראים
 זמון לענין ברכת המזון (ברכות דף נ"ה) ואין זמון פחות משלשה
 ולקחין סמך מן (סהלס ל"ד) גדלו לי אתי שאחר אומר לשנים
 גדלו הרי שלשה :

זקף עץ של תליה מתורגם בשלש לשונות צליבא • קיסא •
 זקיפא • אונקלוס ויונתן תרגמו את כלם בלשנא צליבא
 ובתרגום הראשון דאסתר מתורגמים קיפא • ובתרגום
 שני זקיפא • וכן (עזרה ו') בעזרא וזקיף יתמחא עלוהי בלשון
 אשכנז גאלגל ובלעז פורקא :

זקן (למון רש"י פ' נח ובגמ' מנסדרין דף ק"ח ליהת) אף בהמה
 וחיה נזקקין לשאינן מינן וכן אשה הזקוקה ליבם פירוש
 בערוך לשון קשירה בלי ראייה ואני מצאתי בתרגום ירושלמי
 (בבבא ש"ס ל"ח) ומתי אעשה גם אנכי לביתי ואני זקוק לפרנסא בניי
 ואינשי

ובכר
 הדינר
 יבחה
 כל
 על
 אשית
 ה'
 ירוש
 סול
 נקי
 גום
 יבא
 דקה
 לעז
 נ"א
 דם
 אב
 טין
 פין
 וון
 וון
 זל
 זל
 ה
 א
 ס

תשבי

ואינשי ביתי הוא לשון צדיק - וכן בדברי רז"ל הוזקק לומר כן
וכך פירוש הוצרך :

זקן אדם קורא לאבי אביו או לאבי אמו זקני ולאם אביו או לאם
אמו זקנתי

זר אדם שיש לו לב חזק ואינו ירא משום אדם רוצה לזמור
שהוא הפך מן איש הירא ורך הלבב קורין לו זרין ונראה לי
שהוא נלקח מן (ברתה"ת י"ד) וירק את חניכיו תרגום וזרין
וכן חמושים וחלוצים כלן מתורגמין בלשון זרין (ליוב ו') וכן אזור
נא כגבר חלציק - זרין כדון כגבר :

זר הרבה שמשו רבותינו ז"ל בזה בלשון אזהרה באמרם
(מכילתא פ' יתרו וס"ח) מזרזין את האדם בשעת מעשה :
וכן (ספרי פ' כשה) אין מזרזין אלא למזורזין ודומיהם רבים
בלשון אזהרה בלא גיווארנט ובלעז אוויצטו או סוליצטו :

זרת אמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין דף כ"ה וע"כ) שהוא
מרה של חצי אמה של ששה טפחים והלועזים פותרים
זרת פאלמו בלעז ואנחנו פותרים אותו דוים איל ורע"י
פירש בן (סופניס ג') גומר ארכו רשופטים דמלאנה בלשון אשכנז
ובלעז גשקורטא עד כאן לשונו ועיין בשרשי קמחי בשורש זרת
וטפח וקורין גם כן לאצבע קטנה זרת ופירש בערוך לפי שבו
מודדין הקטרת עיין בשרש אצבע וקבלתי מפי אדוני אבי הרא"ש
ז"ל שנקרא זרת תרגום של קטן זעיר ונבלעה העין כמו שנמצאה
מבלעת במקומות אחרים :

נשלמה אות הזיון בשם שברא יש מאין

אות החית

חב (דברים ל"ג) אף חובב עמים לשון אהבה ואין לו דומה
במקרא וכל לשון סגולה מתרגם בלשון חבה אבל כל
לשון אהבה אינו מתורגם בלשון חבה רק בלשון רחמים
אבל רבותינו זכרונם לברכה שמשו בו הרבה כגון בפרקי
אבות (פ"ג) חביבין ישראל שנקראו בנים והשם חבה יתירה נודעת
להם - והדגש במקום הבפל בלשון אשכנז ליבשאפט ובלעז אמור
חבה

חב

משקן
דימינ

חב

בא
ומעמ
שלשי
אבריו
ומקבו
ומחזו
מדינו
נדרנו

חב

ידיך
לשון
(שמוס)

חב

חב

חב